

Закордонне українство в системі публічної дипломатії України

Людмила Мазука,
кандидат історичних наук,
старший науковий
співробітник,
Інститут політичних і
етнонаціональних
досліджень ім. І. Ф. Кураса
НАН України

Liudmyla Mazuka,
Candidate of Historical Sciences,
Senior Researcher,
Kuras Institute of Political
and Ethnic Studies
of the NAS of Ukraine

ORCID: 0000-0002-2996-0318
lmazuka@ukr.net

Анотація. У статті розглядається питання застосування інструментів публічної дипломатії з урахуванням нових викликів і загроз та обґрунтовується роль закордонного українства як одного із ключових її акторів. Проаналізовані базові державні документи, що стосуються розвитку публічної дипломатії. Наведені основні цілі, механізми та інструменти чинної на сьогодні моделі публічної дипломатії України. Доведено, що нормативно-правова база потребує адаптації під сучасні виклики та загрози, а державні документи – відповідних змін і доповнень. На основі свіжих результатів міжнародних рейтингів визначено основні виклики, що стоять сьогодні перед Україною і на усунення яких може впливати закордонне українство. Окреслено основні напрями діяльності закордонних українців у публічній дипломатії. Доведено, що

повномасштабна російська агресія вимагає зміни пріоритетних напрямів публічної дипломатії від брендингу до політичної адвокації.

Проаналізовано адвокаційну діяльність українських організацій за кордоном, зокрема тих, які були створені після російського повномасштабного вторгнення. Акцентовано на важливості об'єднання для роботи представників усіх хвиль української діаспори та закордонного українства загалом, особливо новоприбулих, переважно молодих та високоосвічених українців, які швидко інтегруються у суспільства країн проживання й надалі можуть активно просувати українські інтереси на різних рівнях. Наголошується, що закордонне українство має потенціал стати ключовим актором у реалізації публічної дипломатії України та пропонуються конкретні механізми й заходи державної політики у цьому напрямі.

Ключові слова: закордонне українство, діаспора, публічна дипломатія, політична адвокація, громадські організації.

Ukrainians Abroad in the System of Ukraine's Public Diplomacy

Abstract. This article explores the application of public diplomacy tools in light of new challenges and threats, and substantiates the role of Ukrainians abroad (Ukrainians residing beyond the borders of the State) as one of its key actors. It analyzes fundamental state documents related to the development of public diplomacy. The article outlines the main objectives, mechanisms, and tools of the current model of Ukraine's public

diplomacy. It concludes that the normative-legal framework needs adaptation to modern challenges and threats, and state documents require appropriate changes and additions.

Based on recent international rankings, the article highlights the primary challenges Ukraine is facing today and discusses how the foreign Ukrainian community can contribute to addressing them. It outlines the critical areas where Ukrainians living abroad can engage in public diplomacy. The article concludes that the full-scale Russian invasion necessitates a shift in the priorities of public diplomacy from branding to political advocacy.

The advocacy activities of Ukrainian organizations abroad, particularly those established after the full-scale Russian invasion, are analyzed. The article stresses the significance of unity and solidarity among all waves of the Ukrainian diaspora and the Ukrainians abroad as a whole, especially the newly arrived, predominantly young and highly educated Ukrainians who quickly integrate into the societies of their host countries and can subsequently actively promote Ukrainian interests at various levels.

The article emphasizes that Ukrainians abroad have the potential to become a key actor in the implementation of Ukraine's public diplomacy and proposes specific mechanisms and measures of state policy in this direction.

Key words: Ukrainians abroad, diaspora, public diplomacy, political advocacy, public organizations.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Попри значні успіхи 2022 року, коли Україна піднялася у світових рейтингах в оцінках м'якої сили, зокрема показників обізнаності про країну, рівня загальної впливовості, рівня успішності на міжнародній арені та оцінки державного врядування, у 2023 році не спостерігалось висхідної динаміки. Натомість, репутація країни-агресорки, яка зазнала катастрофічного падіння в міжнародних рейтингах, наразі поступово розвивається й поляризується за групами країн світу.

За наявності базових державних документів, у яких визначаються мета зовнішньої політики, роль публічної дипломатії та її складових, очевидно є не повна відповідність зазначених у них цілей, завдань й інструментарію сучасним викликам і загрозам, що постали після широкомасштабного російського вторгнення в Україну. Основними проблемами є:

- неналежне місце публічної дипломатії в стратегічних комунікаціях держави, насамперед з погляду забезпеченості відповідними ресурсами;

- продовження орієнтації на цілі формування позитивного іміджу країни та її брендингу в умовах, коли саме політична адвокація національних інтересів має стати пріоритетною;

- недостатня координація між органами державної влади України та неурядовими організаціями;

- недооцінка потенціалу закордонного українства як актора, який виходить на перші ролі в публічній дипломатії, за умов обмеженості ефективності інших акторів, зокрема політичних партій чи громадських організацій;

- зволікання з адаптацією реальної нормативно-правової бази, зокрема діючої Стратегії публічної дипломатії, сьогоdnішнім викликам та загрозам;

- обмеженість та розпорошеність державних ресурсів (фінансових, кадрових, матеріальних тощо);

– недофінансованість та скорочення видатків за бюджетною програмою "Фінансова підтримка забезпечення міжнародного позитивного іміджу України, забезпечення діяльності Українського інституту, заходи щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України";

– пріоритет заходам культурної, зокрема кулінарної дипломатії, а не проектно-орієнтованим програмам лобювання інтересів країни, насамперед у сфері оборони й безпеки;

– орієнтація запланованих заходів на віддалений у часі ефект, тоді як сьгоднішні виклики та загрози вимагають негайного реагування.

В умовах тривалої тотальної російської війни проти України та динамічних геополітичних змін особливого значення набуває здатність держави та суспільства до використання всіх наявних інструментів для підсилення ефективності зовнішньополітичної діяльності держави та розбудови довірливих і взаємовигідних відносин із партнерами. Очевидно, що в цих умовах нового значення набуває публічна дипломатія та закордонне українство як один із її акторів.

Аналіз досліджень і публікацій. До вивчення ролі закордонних українців у публічній дипломатії звертаються такі сучасні українські дослідники, як А. Атаманенко, М. Трохименко, Н. Мусієнко, Н. Авер'янова, Т. Воропаєва та ін. У своїх наукових працях А. Атаманенко досліджує історичні і сучасні аспекти публічної дипломатії закордонних українців [Атаманенко, 2019], проблеми взаємовідносин закордонного українства з Батьківщиною [Атаманенко, 2015]. Н. Авер'янова та Т. Воропаєва розглядають українську діаспору як складноорганізовану систему в контексті стратегічної політики держави та обґрунтовують необхідність вироблення стратегії ефективної політики щодо діаспор [Авер'янова та Воропаєва, 2021]. На вивченні досвіду застосування практик інших держав у використанні своїх діаспор для просування національних інтересів та інституалізації співпраці зі своїми державами зосереджується М. Трохименко. У дослідженні "Діаспора як об'єкт та суб'єкт публічної дипломатії" [2019] автор розглядає діаспори повноцінними акторами міжнародних відносин, які співпрацюють зі своїми урядами і є суб'єктами публічної дипломатії. Автор ґрунтовно дослідив, як уряди держав через інституалізацію об'єднань та створення державних інституцій ефективно співпрацюють зі своїми діаспорами.

Аналіз сучасної історіографії цього питання дозволяє дійти висновку, що українські дослідники не достатньо уваги приділяють проблемі ролі закордонного українства як одного із ключових акторів публічної дипломатії, особливо в умовах повномасштабної війни Росії проти України.

Метою цієї статті є аналіз основних викликів, що стоять сьогодні перед Україною і на усунення яких може впливати закордонне українство; виокремлення основних напрямів діяльності закордонних українців у публічній дипломатії в умовах повномасштабної війни; довести, що закордонне українство має потенціал виступити ключовим актором реалізації публічної

дипломатії України; визначити принципи, на яких має здійснюватися реалізація національних цілей через публічну дипломатію за участю закордонного українства, та надати органам державної влади свої пропозиції для досягнення ключової мети.

Виклад основного матеріалу. Традиційне визначення публічної дипломатії, як "будь-якої спонсорованої урядом діяльності, що спрямована на пряме спілкування з іноземною громадськістю" [Munro, (n.d.)], є рамковим і досить спрощеним, але загалом підкреслює три ключові ознаки саме публічної дипломатії. По-перше: в її реалізації основна мета та завдання визначаються державними структурами; по-друге: можливості держави (інституційні, ресурсні, фінансові, кадрові) є основними в її реалізації; по-третє: це дорога з двостороннім рухом, де обидві сторони спілкуються, взаємодіють та впливають одна на одну, використовуючи набір комунікаційних інструментів, на відміну від інформування чи пропаганди, які не передбачають зворотного впливу стратегічних комунікацій.

Основними видами публічної дипломатії визначаються *брендинг*, або культурна комунікація, за якої країна намагається покращити свій імідж, не шукаючи підтримки для будь-якої негайної політичної мети, та *політична адвокація*, яка охоплює різні стратегії, що спрямовані на сприяння швидкому досягненню результатів у залученні іноземної підтримки для найближчої політичної мети. Державні документи, що були прийняті до початку російського широкомасштабного вторгнення в Україну в лютому 2022 року, головними завданням публічної дипломатії зазначали саме створення брендингу України, підвищення обізнаності про Україну в світі, про її успіхи й потенційні можливості, формування позитивного іміджу країни та привернення уваги до її економічної, інвестиційної чи туристичної привабливості.

З часу відновлення незалежності перед Україною стояло завдання формування своєї ідентичності, забезпечення впізнаваності, відокремлення себе від Росії, з якою ототожнювалася Україна громадянами як європейських держав, так і більшості країн світу. Задля цього у 2006 р. Указом Президента України №142/2006 було затверджено Положення про культурно-інформаційний центр у складі закордонної дипломатичної установи України. Основними завданнями були визначені: сприяння розвитку міжнародного співробітництва України з державою перебування в царині культури, освіти, науки й техніки, туризму, фізичної культури і спорту; поширення в державі перебування інформації про Україну; ознайомлення громадян держави перебування з історією та культурою України, сприяння вивченню української мови на території цієї держави; підтримання зв'язків з українцями за кордоном, сприяння задоволенню їхніх культурно-мовних, інформаційних та інших потреб; поширення інформації про туристичні можливості і привабливість України, сприяння співробітництву з державою перебування в туристичній галузі [Про культурно-інформаційний центр ..., 2006].

У 2015 р. в МЗС України створено самостійний структурний підрозділ – Управління публічної дипломатії, що означало впровадження у системі Міністерства публічної дипломатії як нового механізму популяризації України у світі та взаємодії з громадськістю. Основними завданнями були: розвиток відносин з громадськістю, громадськими об'єднаннями та медіа інших країн та України; реалізація іміджевих, культурних та інформаційних проєктів України за кордоном; координація заходів інших органів виконавчої влади у цих сферах [У МЗС створено самостійний структурний підрозділ ..., 2015].

Стратегія зовнішньополітичної діяльності України, схвалена у серпні 2021 року, зазначає: "Використання „м'якої сили" через засоби публічної дипломатії сприятиме формуванню позитивного іміджу держави для налагодження нових політичних зв'язків, розвитку торговельно-економічного партнерства, поширення достовірної інформації про розвиток та досягнення України... Серед основних завдань публічної дипломатії – комунікація з громадськістю іноземних держав у контексті національних інтересів України, проактивне поширення об'єктивної, повної і збалансованої інформації про події в Україні, її офіційну внутрішню і зовнішню політику, позицію держави у глобальних і регіональних процесах, її зусилля у проведенні реформ, економічний, інвестиційний, туристичний та освітній потенціал, культурну спадщину та сьогодення, що сприятиме створенню позитивного інформаційного супроводу для реалізації цілей зовнішньополітичної діяльності держави" [Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року ..., 2021].

У період із початку російської агресії (20 лютого 2014 року) до повномасштабного російського вторгнення в Україну (24 лютого 2022 року), крім цих цілей, також робився акцент на підсилення протидії ворожій дезінформації та пропаганди. У Стратегії зовнішньополітичної діяльності України зазначено, що "пріоритетним напрямом є забезпечення захисту від загроз в інформаційній сфері. Застосування Російською Федерацією технологій гібридної війни проти України перетворило інформаційну сферу на одну з ключових арен протиборства. До того ж дезінформаційні атаки та масове маніпулювання свідомістю спрямовуються не лише проти України, а й проти міжнародних партнерів нашої держави" [Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року ..., 2021].

Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки визначає публічну дипломатію "інструментом зміцнення національної стійкості та протидії гібридним загрозам, дезінформації та фейкам" [Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України ..., 2021]. У цій стратегії термін "публічна дипломатія" використовується як стратегічний напрям діяльності державних установ: апарату Міністерства закордонних справ України (МЗС), закордонних дипломатичних установ України (ЗДУ) та Українського інституту (УІ), який передбачає комунікацію та взаємодію з громадянами інших країн задля формування сприятливої для

України громадської думки, довіри та взаєморозуміння, а також просування національних інтересів і досягнення зовнішньополітичних цілей України.

Повномасштабна російська агресія вимагає зміни пріоритетних напрямів публічної дипломатії від брендингу до політичної адвокації оборонних потреб, що передбачає посилення підтримки України у світі шляхом широкого інформування громадськості за кордоном про російські злочини, стійкість та героїзм українців, протидії російській дезінформації, проведення швидких кампаній реагування на російські гібридні атаки та консолідації зусиль забезпечення широкої світової підтримки та конкретних дій партнерів для протидії загарбникам. Ідеться про пріоритетність не стільки створення відповідних умов для розбудови довгострокової співпраці, але й як швидкого досягнення цілей оборони країни від агресора в умовах екзистенційних загроз для країни.

Важливо враховувати й те, що традиційні механізми здійснення зовнішньої політики можуть бути обмежені у частині різного реагування на ситуацію тих чи інших держав чи міжнародних організацій; скорочення ресурсів для широкої діяльності або навіть режимом санкцій, як індивідуальних, так і проти конкретних країн. Водночас, в умовах повільної реакції урядів деяких країн або окремих політиків на загрози, які виникли, та нерішучість чи повільність їх реагування особливого значення набуває підтримка України громадськістю цих країн. Тому публічна дипломатія, як ніколи, може стати справді незамінною для досягнення зовнішньополітичних цілей держави та розширити об'єктивно обмежені ресурси країни. На думку провідних дослідників методів та механізмів публічної дипломатії, трійка її найефективніших акторів – це громадські організації, діаспора та політичні партії [Leonard, 2009].

Попри активність українських громадських організацій, їх можливості для організації публічних заходів, адвокаційних кампаній чи навіть виступів під час проведення конференцій, круглих столів, брифінгів для ЗМІ об'єктивно обмежені під час війни, зокрема, особливим режимом виїзду за кордон під час дії воєнного стану, а також концентрацією зусиль волонтерської діяльності на допомогу обороні країни на території самої України. Ситуація з міжпарламентським співробітництвом також зазнала суттєвих змін, пов'язаних не зі зниженням потреб та інтересу до такого роду взаємодії за кордоном, а скоріше – з об'єктивними причинами воєнного стану та з особливостями роботи останнім часом на цьому напрямі. Хоча активність окремих політиків помітна як у самостійній участі у заходах за кордоном, так і в епізодичних візитах делегацій, але це навряд чи дає можливості широкого використання інструментів публічної дипломатії.

Отже, якщо говорити про системну роботу та сучасні умови – саме українська діаспора (в більш розширеному варіанті – закордонні українці) мають потенціал виступити ключовим актором реалізації публічної дипломатії України. Таку практику застосовують й інші країни. Водночас, діаспора є й "важливим каналом ..., щоб краще зрозуміти іноземну громадську думку.

Діаспори можуть запропонувати ці перспективи через пряму адвокацію, а також через свої власні представницькі зусилля та дії в публічній сфері. Вплив діаспор є найефективнішим, коли він відповідає національним інтересам і цінностям країни перебування..." [Brinkerhoff, 2019].

В українських реаліях потенціал діаспори доповнюється можливостями активної частини закордонного українства. "Під закордонними українцями ми будемо розуміти такі групи: українську діаспору, автохтонних українців, українців, що мають статус „закордонний українець”, трудових мігрантів та членів їхніх сімей – українців, що перебувають за кордоном з українським паспортом з метою працевлаштування або вже працюють, освітніх мігрантів та членів їхніх сімей – українців, які здобувають освіту за кордоном і залишаються там на довгі терміни" [Котигоренко та ін., 2023, с. 560].

У Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки закордонне українство, з одного боку, визначено лише одним із 19 "інструментів, каналів чи форматів публічної дипломатії", поряд з "рекламою та рекламними кампаніями... розсилками; публікацією книжок, брошур, каталогів; сувенірами з айденікою"; а з іншого – "окремим важливим напрямом роботи", де "співпраця з осередками закордонного українства є ефективним інструментом популяризації України у світі та досягнення цілей публічної дипломатії" [2021]. Таке розуміння ролі закордонних українців, насамперед як інструменту публічної дипломатії, має право на існування, але, водночас, розмиває цінність взаємодії держави із закордонним українством саме як з актором публічної дипломатії.

Під час визначення завдань для використання потенціалу закордонного українства, зокрема "формування позитивного сприйняття України; системного та проактивного поширення проукраїнських наративів, на протидію дезінформації та пропаганді" [*Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України ...*, 2021], навіть у базових документах менше уваги приділено саме формату двосторонньої взаємодії і зворотного зв'язку з державними інституціями, координаційним рамкам, шляхам і механізмам організації системної взаємодії, забезпеченню такої співпраці відповідними матеріальними, фінансовими, кадровими ресурсами. Цілком логічно, що така державна діяльність спрямовується через Міністерство закордонних справ, але визначення стратегії лише на цьому рівні створює обмеження для задіяння всіх зацікавлених державних інституцій України у залучення потенціалу закордонного українства за своїми напрямками.

Ускладнюється й координація дій ЦОБВ на цьому важливому напрямі. Таким чином – зростає ризик розпорошення обмежених фінансових ресурсів та дублювання функцій або, навпаки, випущення з поля зору ключових завдань, до реалізації яких могло би бути залучене закордонне українство. У таких умовах визначена в Стратегії публічної дипломатії МЗС України основна мета, а саме: "формування позитивного іміджу України у світі через інституціоналізацію та посилення функції публічної дипломатії в роботі МЗС, закордонних

дипломатичних установ України та Українського інституту, а також зміцнення синергії та взаємодії з ключовими державними та недержавними органами й установами, долученими до стратегічних комунікацій України" [2021], не є всеохоплюючою і вже не відповідає повною мірою ключовим цілям держави в умовах російської тотальної війни проти України. Стратегічні цілі та завдання не охоплюють усі необхідні нагальні потреби держави у сфері публічної дипломатії, а їх реалізація визначається насамперед як вузьковідомча.

Функція публічної дипломатії фінансується з Державного бюджету України за бюджетною програмою "Фінансова підтримка забезпечення міжнародного позитивного іміджу України, забезпечення діяльності Українського інституту, заходи щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України". Для досягнення мети Стратегії, очевидно, необхідно передбачити у Державному бюджеті України за бюджетною програмою видатки у повному обсязі, що забезпечує виконання функції публічної дипломатії на належному рівні.

На 2023 рік передбачалося спрямувати більше 76 млн грн на реалізацію цієї програми [Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2023 рік, 2023]. Але у грудні 2023 р. Кабінет Міністрів України вирішив здійснити перерозподіл видатків МЗС та зменшив на 19,52 млн грн фінансування за програмою [Кабмін зменшив МЗС обсяг коштів на забезпечення міжнародного позитивного іміджу України ..., 2023]. Відповідно, МЗС України внесло зміни до паспорта цієї бюджетної програми на 2023 рік. Таким чином, фінансування було скорочено до 57 млн грн [Про внесення змін до паспорта бюджетної програми на 2023 рік, 2023]. Для порівняння: з державного бюджету на англomовну диджитал-платформу "The Gaze" лише за чотири місяці 2023 р. було витрачено більше 60 млн грн [Родак та Чип, 2023].

В умовах економії фінансових ресурсів скорочення витрат не є чимось дивним, але пріоритетність роботи держави із закордонною аудиторією за напрямками, методами й механізмами тут очевидна. Спрямування обмежених фінансових ресурсів на підсилення роботи за вже існуючими та інституційно забезпеченими державними програмами могло б дати більший ефект для досягнення швидкого результату. Саме потенціал закордонних українців сьогодні має бути залучений до реалізації зовнішньополітичної мети, зокрема, "у контексті відновлення миру і територіальної цілісності держави, протидії антиукраїнській пропаганді, посилення політичного та санкційного тиску на державу-агресора, просування позитивного іміджу України за кордоном, розвитку економічної співпраці та залучення інвестицій і технологій" [Стратегія зовнішньополітичної діяльності України, 2021].

Основними викликами, що стоять сьогодні перед Україною і на усунення яких може впливати закордонне українство, зокрема, є: часткова втрата інтересу до України у світовому інформаційному просторі; активне поширення неправдивого наративу про українську історію та дезінформація про сучасний перебіг подій; невизначеність світових політиків щодо часових рамок та умов членства України у НАТО та ЄС; затягування часу із наданням Україні необхідних

обсягів високотехнологічної зброї, що потребує підсилення тиску та адвокації закордонних українців на світових політиків в умовах підсилення просування російських нарративів.

У Глобальному індексі м'якої сили 2023, що базується на даних дослідження, проведеного у 2022 р., після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну рівень м'якої сили України зріс на 10 балів – найбільше серед інших країн у рейтингу. Україна за рейтингом 2023 посіла 37-ме місце (у 2022 – 51-ше), насамперед, за рахунок зростання показників обізнаності про країну (піднялася на 32 позиції – із 47-го місця на 15-те), рівня загальної впливовості країни (піднялася із 45-го місця на 19-те), рівня міжнародних відносин (піднялася із 58-го на 45-те місце) та оцінки державного врядування (піднялася із 64-го на 52-ге місце). Україна також посіла третє місце серед усіх країн за показником "справ, за якими я уважно слідкую" [*Global soft power index, 2023a*]. Таке сприйняття різко контрастує з російськими показниками, зокрема катастрофічного падіння рейтингу репутації країни як одного з детермінуючих для визначення м'якої сили. За оцінками авторів дослідження, "рейтинг репутації Росії впав із 23-го до жахливого 105-го результату при загальній ерозії на 1,3 бала (більше, ніж у будь-якої іншої нації) і спричинив те, що країна випала з топ-10 у світі... та втратила позиції стосовно інших у рейтингу за всіма 35 показниками, окрім „справ, за якими я уважно слідкую“" [*Global soft power index, 2023b*].

Ситуація у 2023 році не залишилася статичною, і Україна, хоча і не погіршила суттєво показники, але все ж таки певні зміни призвели до втрати кількох позицій за новим Глобальним індексом м'якої сили 2024 (Україна перемістилася із 37-го місця на 44-те). При тому, що оцінка рівня обізнаності про країну та міжнародних відносин залишилася на попередньому рівні, позиція із загальної впливовості країни змінилася (перемістилася із 19-го місця на 23-те), як і оцінки державного врядування (перемістилася із 52-го місця на 60-те) [*Global soft power index, 2023a*]. Такі показники не свідчать про кардинальну зміну ситуації, але все ж таки вони є певними сигналами, особливо на тлі розмивання ставлення до репутації Росії у світі (перемістилася із 105-го до 75-го місця). Як зазначають автори дослідження, це "свідчить про глибокі відмінності у сприйнятті конфлікту у глобальному вимірі" [*Global soft power index, 2024*]. Іншими словами, якщо оцінки репутації Росії в цілому залишилися на низькому рівні, тим не менше вони дуже поляризовані за групами країн світу.

Таким чином, наведені вище результати Глобального індексу м'якої сили за минулі два роки вказують на ключові пріоритети роботи не лише для зовнішньої діяльності, але й у середині країни. До того ж аналіз рейтингів показує, що проблемним питанням є не стільки низька увага у світі до України (адже розвиток та впливи російсько-української війни усе ще перебувають у її фокусі), як саме боротьба за правдиві нарративи та достовірну інтерпретацію подій, фактів в умовах зростаючих зусиль агресора нав'язати свою модель сприйняття причин та наслідків війни.

Сьогодні одним із важливих завдань є посилення інформаційної роботи, максимальне забезпечення пріоритетності теми України в іноземних медіа і політиці та проведення інформаційних кампаній зі спростування російських наративів. На відміну від Росії, Україна сьогодні не має ефективної системи поширення інформації за кордоном. Російська пропаганда поширюється 40 мовами у 160 країнах світу. Результатом цього є викривлене сприйняття причин, суті та перебігу російсько-української війни. Наприклад, у 2022 році медіа-ресурс "Arab News" проводив серед жителів арабських країн опитування про ставлення до війни в Україні. 16% опитаних підтримували Росію, 18% – Україну, 66% не визначилися [Russia-Ukraine Where do Arabs ..., 2022].

Основними напрямками діяльності закордонних українців у публічній дипломатії сьогодні є:

- утримання інтересу до України у світовому інформаційному просторі;
- донесення правди світовій спільноті про війну в Україні та протидія дезінформації;
- адвокація українських інтересів у світі та розбудова міжнародної коаліції на підтримку України та захист від російської агресії.

З початком російської агресії проти України, особливо після широкомасштабного російського вторгнення, Україна отримала унікальну можливість донести світові свою позицію завдяки, серед іншого, й активності закордонних українців. Численні акції протесту проти війни, мітинги, демонстрації на підтримку України, публікації у закордонній пресі, виступи на місцевих теле- і радіоканалах формували у світової спільноти ставлення до України та українців як до захисників людських цінностей, захисників суверенітету своєї держави. Більшість людей у світі по-новому стали ставитися до Росії, засуджуючи її як країну-агресорку, яка чинить геноцид українського народу.

Громадські організації закордонних українців, як ті, що були створені багато десятиліть тому (Світовий Конгрес Українців (СКУ), Європейський Конгрес Українців (ЄКУ), Український конгресовий комітет Америки, Конгрес українців Канади, Об'єднання українців Польщі, Об'єднання українських організацій у Німеччині, Спілка Української Молоді, Організація "Український пласт" та ін.), так і ті, що утворилися останніми роками, були і залишаються досить дієвим чинником національного самовизначення і самоорганізації закордонних українців, засобом зв'язку між ними й Україною. У Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України 2021–2025 зазначається, що "громадські організації закордонних українців є активними учасниками громадсько-політичного життя у країнах проживання та представляють інтереси українців та України перед суспільствами країн їхнього проживання, політичними та владними структурами на всіх рівнях" [Стратегія публічної дипломатії..., 2021].

До початку повномасштабного вторгнення робота українських організацій в основному була зосереджена на розробці брендингу України, промоції її у

світі через культурну дипломатію. Меморандум про співпрацю між Кабінетом Міністрів України та СКУ, що був підписаний 10 грудня 2020 року, передбачав співпрацю за напрямом публічної дипломатії та розвитку ключових культурних проєктів і місць пам'яті світового та національного значення, зокрема, Національного музею "Меморіал жертв Голодомору".

Після 24 лютого 2022 р. пріоритетним напрямом роботи Світового Конгресу Українців стає політична адвокація, яка охоплює, зокрема:

- посилену технічну підтримку Збройних сил України через платформу Unite With Ukraine;

- адвокацію максимальної військової підтримки, а особливо протиповітряної оборони та протиракетної оборони, високоточних ракет та артилерії;

- протидію "руському міру" та спробам асимілювати українців у наратив російської пропаганди [*Підсумки впливової місії СКУ ..., 2022*].

Співпраця українців у Європі в просуванні українських інтересів, організація акцій для підсилення тиску на уряди задля допомоги Україні, культурна, інформаційна діяльність, робота в протидії російській пропаганді визначені основними завданнями Європейського Конгресу Українців – міжнародного об'єднання українських організацій Західної та Східної Європи, яке захищає національні інтереси й координує діяльність 30 українських суспільно-громадських організацій у 23 державах.

Європейський Конгрес Українців закликав українські громади в 15 країнах Європи долучитися до міжнародної кампанії #DefendingEurope – Support Ukraine. Демонстранти вимагали посилити боротьбу з російськими впливами, зокрема щодо санкціонування російського бізнесу та олігархів, які фінансують війну проти України. Важливим було те, що до заходів приєдналися представники урядів, парламентів та дипломатичних установ, громадяни інших країн. Крім цього, в рамках кампанії європейські організації об'єдналися для створення петиції з вимогою до європейських політиків посилити підтримку України, зокрема щодо накладення санкцій на Росію.

Важливим є об'єднання для роботи представників усіх хвиль української діаспори та закордонного українства загалом, особливо новоприбулих, переважно молодих та високоосвічених українців, які швидко інтегруються у суспільства країн проживання і у подальшому можуть активно просувати українські інтереси на різних рівнях. Тільки у 2013–2015 роках закордонними українцями було засновано близько 50 волонтерських рухів, які сьогодні не тільки збирають гуманітарну допомогу Україні, а й через свої інтернет-видання, радіо, пресу, соціальні мережі доносять до світової спільноти правдиву інформацію про події в Україні та адвокують наші інтереси.

Починаючи із 2014 року у країнах з численною українською громадою виникають нові організації українців, головною метою яких є підтримка України у протидії російській агресії через ініціювання та організацію заходів, на яких приверталася увага до України, збору коштів на підтримку ЗСУ, збору і передачі

гуманітарної допомоги для постраждалих від війни українців. До роботи в цих організаціях залучаються представники різних хвиль міграції з України.

Потужні українські волонтерські організації підтримують Україну та українців у Європі. Фондація UNITERS (Варшава, Польща) з 2014 року працює для дітей та сімей українських воїнів та добровольців, які загинули, отримали поранення чи зараз обороняють Батьківщину, співпрацюють із сотнями волонтерів у всьому світі, а також з державними організаціями Польщі та України. Подібні організації створені практично в усіх європейських країнах, куди змушені були виїхати наші громадяни після 24 лютого 2022 року.

Однією з найпотужніших чесько-українських ініціатив є організація "Голос України", яка співпрацює з місцевою владою та іншими громадськими організаціями для просування інтересів України, а також виявляє та протистоїть російським впливам у Європі у складі команди Українського центру безпеки і співпраці. У 2015 р. була створена всесвітня мережа "Global Ukraine", яка об'єднує творчі, інтелектуальні і фінансові ресурси українців світу, де провідні українські організації, незалежні лідери та експерти просувають інтереси України на глобальному рівні.

Як швидка відповідь на вторгнення в Україну, вже у лютому 2022 р. українська громада Берліна та її прихильники створили Альянс українських організацій та ініціатив, парасольку, яку підтримують численні українські організації. Це коаліція української діаспори, громадянського суспільства та неурядових організацій, які спілкуються з політиками, організують акції протесту, надають гуманітарну допомогу людям в Україні.

За результатами дослідження, яке було проведено ГО "Інститут молоді" 5–17 квітня 2022 року для з'ясування, яким способом українці долучаються до допомоги Україні, зокрема в Європі, виявлено **такі основні напрями**:

- інформування про події в Україні, розвиток воєнних дій, героїчні вчинки українських воїнів (Польща, Чехія); повідомлення про проведення громадянських акцій на підтримку України (мирна хода, мирні мітинги), залучення учасників інтернет-груп до участі у акціях (Словенія, Франція);

- створення українських товариств, спільнот для спілкування та взаємодопомоги українцям як за кордоном, так і в Україні (Словенія, Чехія, Німеччина);

- пропозиції приєднання до флешмобів на підтримку України, які надалі перетворюються на потужні фандрейзингові арт-проекти (Франція – флешмоб "Мотанка Свободи");

- підписання петиції щодо заборони російських мітингів або інших заходів (Німеччина);

- збір коштів на допомогу українській армії (Словенія, Чехія, Німеччина, Польща);

- виготовлення і продаж товарів з українською символікою, українських страв (Чехія, Польща) [*Кабінетне дослідження щодо досвіду волонтерських рухів ...*, 2022].

Потужну підтримку Україні надають громадські організації українців США, як ті, що працюють багато років, так і нові. У 2022 році було створено Американську коаліцію для України (American Coalition for Ukraine), до складу якої входить понад 100 організацій і яка проводить регулярні "українські саміти дій" (Ukraine Action Summit) у Вашингтоні.

Окремі організації цієї коаліції мають уже досвід і певні результати такої діяльності. Наприклад, організація "Razom for Ukraine", заснована під час Революції гідності у Нью-Йорку (США), впродовж дев'яти років створює коротко- та довгострокові проекти, співпрацюючи з різними організаціями, які допомагають Україні. Ці проекти розроблені таким чином, щоб приносити негайні, реальні та зростаючі результати з гарантією того, щоб їх вплив тривав.

Підтримкою України та її культури і наданням адресної допомоги тим, хто її найбільше потребує, організовуючи збори коштів та благодійні культурні заходи, з початку війни Росії в Україні в 2014 році опікується волонтерська організація українців у США US Ukrainian Activists (Українські активісти в США). З початком повномасштабного вторгнення робота організації була переорієнтована на підтримку Збройних сил України, опіку над цивільними особами, які змушені були покинути Україну. Щодня, від 24 лютого 2022 року, активісти цієї організації проводять демонстрації проти війни перед Білим домом чи на National Mall біля Капітолію у Вашингтоні, привертаючи більшу увагу до подій, що відбуваються в Україні.

Останніми роками більш активно просувається робота і на Західному узбережжі США. У 2014 р. у США була створена організація "Nova Ukraine", головним завданням якої було надання гуманітарної допомоги Україні. Сьогодні, серед іншого, її діяльність зосереджена на просвітницькій роботі про Україну в США і освіті для молодих українців. У 2022 році "Nova Ukraine" приєдналася до Американської коаліції за Україну для участі в адвокаційних ініціативах України. Окрім цього, організація проводить лекції та дискусії із залученням українських науковців та політиків в університетах Берклі і Стенфорд для більш широкого ознайомлення американських студентів з Україною.

"Українсько-Американський дім" ("Ukraine-American House"), організація, яка традиційно вже багато років забезпечувала гуманітарну підтримку українців, з 24 лютого 2022 року зосередила свої зусилля на підвищенні обізнаності про Україну в Сполучених Штатах і посиленні підтримки українців, створенні передумов для відновлення бізнесу та економіки України та визначила своєю місією розбудову ефективної впливової платформи для українсько-американської співпраці в гуманітарній, економічній, культурно-освітній, соціальній та політичній сферах.

Активна комунікація закордонних українців із громадянами інших країн, яка відбувається різними способами: від проведення культурних заходів, політичних акцій на підтримку України та висвітлення їх у місцевих ЗМІ та інтернет-ресурсах до безпосереднього спілкування на роботі, під час навчального процесу і т. п., – найбільше впливає на утримання інтересу до

України. На часі посилення співпраці Української держави з українськими медіа за кордоном, світовими суспільними мовниками, що дасть змогу розширити інформаційний вплив. Починаючи з 2014 року закордонні українці відкривають інформаційно-культурні центри: Український інформаційно-культурний центр у Варні (Болгарія), Український інститут у Швеції, "Українські дома" у багатьох країнах Європи.

Для забезпечення підтримки громадянського суспільства й політикуму у світі закордонні українці проводять адвокаційні кампанії. Світовий Конгрес Українців оголосив низку всесвітніх адвокаційних кампаній: Ukraine In NATO, Unite with Ukraine, Energize Ukraine. Їх головною метою є сприяння збільшенню військово-технічної допомоги Україні, приєднання України до Євроатлантичних структур та сприяння у наданні допомоги для відновлення України.

Для привернення уваги до російсько-української війни та підсилення підтримки світової спільноти та світових урядів СКУ започаткував всесвітню адвокаційну кампанію та хвилю громадських акцій StandWithUkraine. Адвокаційні заходи в парламентах та урядах світу, більше тисячі громадських акцій, просвітницькі заходи, присвячені війні в Україні, привернули увагу світових ЗМІ до України. Просування українських інтересів відбувається також через безпосереднє спілкування представників української громади з впливовими політиками, депутатами парламентів, представниками впливових недержавних організацій та медіа.

Висновки та пропозиції. Основні виклики й загрози для України на сучасному етапі потребують підсилення зовнішньополітичних зусиль держави, зокрема, залучення механізмів публічної дипломатії. Закордонне українство, з огляду на розгалужену мережу організацій, має потужний потенціал виступити ключовим актором реалізації публічної дипломатії України за умови їхньої консолідації та координації своєї діяльності з Українською державою для досягнення національних цілей.

Тенденції останнього часу свідчать, що на тлі деякого зменшення уваги до України більшим викликом є саме встановлення правдивих наративів та достовірної інтерпретації подій, фактів в умовах зростаючих зусиль агресора нав'язати свою модель сприйняття причин та наслідків російсько-української війни.

Реалізація національних цілей через публічну дипломатію за участю закордонного українства має здійснюватися на таких принципах:

– Сталості та системності в забезпеченні здатності держави й суспільства ефективно протидіяти загрозам будь-якого походження й характеру, зокрема, збройній агресії, економічному тиску, політичній дестабілізації, дезінформації.

– Резильєнтності в умовах динамічних змін безпекового середовища та здатності підтримувати стале функціонування й оперативне реагування та відновлення можливостей у складних ситуаціях.

– Дотримання норм і правил міжнародної взаємодії, виконання міжнародних зобов'язань України та розбудови партнерських / союзницьких відносин та отримання максимальної підтримки країн світу.

– Інноваційності у підходах та механізмах реалізації публічної дипломатії в умовах обмежених ресурсів (фінансових, кадрових, матеріальних).

– Ефективності координації діяльності державних органів влади, налагодженні дієвої комунікації із закордонними українцями як для розбудови подальшої взаємодії з країнами перебування, так і для просування національних інтересів України.

– Прагматизму, як форми розв'язання конкретних завдань та реалізації національних цілей.

– Дієвого захисту, сприяння реалізації, просування прав та законних інтересів закордонних українців в інших державах та забезпечення консолідації світового українства.

Для досягнення ключових цілей було б доцільно:

1. Провести парламентські слухання у Верховній Раді України та виробити відповідні рекомендації щодо посилення ефективності використання потенціалу закордонного українства та забезпечення синергії із заходами міжпарламентського співробітництва.

2. Розробити та прийняти оновлену Концепцію просування інтересів України у світовому інформаційному просторі. Перелік конкретних завдань із зазначенням строків їх виконання, відповідальних виконавців визначити в плані заходів із реалізації Концепції, який розглянути із залученням як державних інституцій, так і громадських організацій, зокрема, закордонного українства.

3. Забезпечити кращу координацію реалізації заходів публічної дипломатії та уникнення їх дублювання в умовах обмежених ресурсів на рівні міжвідомчої комісії під керуванням віцепрем'єр-міністра України із залученням фахівців недержавного сектору та організацій закордонних українців.

4. Внести зміни та доповнення до Стратегії публічної дипломатії МЗС України на 2021–2025 роки з врахуванням пріоритетності цілей саме адвокації, а не брендінгу країни та визначення ролі закордонного українства як ключового актора.

5. Провести перерозподіл коштів задля збільшення видатків Державного бюджету України за бюджетною програмою "Фінансова підтримка забезпечення міжнародного позитивного іміджу України, забезпечення діяльності Українського інституту, заходи щодо підтримки зв'язків з українцями, які проживають за межами України" за рахунок згортання недостатньо ефективних комунікативних проєктів. Забезпечити публічне звітування стосовно реалізації програми.

6. Внести відповідні зміни та доповнення у Плани заходів ЗДУ та Українського інституту у сфері публічної дипломатії з врахуванням реалізації інноваційних проєктів, насамперед пропонувані ветеранами російсько-української війни та ветеранськими організаціями.

7. Не допускати послаблення кадрового забезпечення напряму публічної дипломатії України та взаємодії з закордонними українцями в умовах планованого Кабінетом Міністрів України скорочення кількості держслужбовців.

Реалізація цих та інших конкретних заходів дозволила б адаптувати чинні державні концепції, стратегії, програми та плани під нагальні потреби посилення інституційних спроможностей та підсилення ефективності публічної дипломатії України у взаємодії із закордонним українством для мінімізації загроз і посилення просування національних інтересів України.

Бібліографічні посилання

- Авер'янова, Н., & Воропаєва, Т. (2021). Українська діаспора як полісуб'єктна, складноорганізована система в контексті стратегічної політики держави (В. Глухман, Ред.). *Вісник Львівського університету. Серія філософські науки*, 28, 25–31. Львів: Видавничий дім "Гельветика". <http://surl.li/idudby>
- Атаманенко, А. (2015). Закордонне українство та Україна: проблеми та перспективи взаємовідносин (І. Пасічник, Л. Винар, А. Атаманенко, Ред.). *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Історичні науки"*, 23, 7–13. Острог: Національний університет "Острозька Академія". <https://is.gd/4mb8Cj>
- Атаманенко, А. (2019). Роль закордонних українців в українській публічній та культурній дипломатії: історичний і сучасний аспекти (В. Трофимович, Ред.). *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Історичні науки"*, 29, 54–65. Острог: Національний університет "Острозька Академія". <https://is.gd/rqlj6z>
- Кабінетне дослідження щодо досвіду волонтерських рухів національного та міжнародного рівня, способів об'єднання та підтримки великих міжнародних спільнот, актуальних напрямів допомоги, довкола яких можна об'єднати українців за кордоном.* (2022, Липень). CAREER HUB. <http://surl.li/cetfii>
- Кабмін зменшив МЗС обсяг коштів на забезпечення міжнародного позитивного іміджу України і збільшив на навчання дипломатів.* (2023, Грудень 02). *SUD. UA*. <http://surl.li/zzvadz>
- Котигоренко, В. О., Дегтеренко, А. М., Калакура, О. Я., Кочан, Н. І., Ляшенко, О. О., Мазука, Л. І., Ніколаєць, Ю. О., & Новородовський, В. В. (2023). *Діалектика національно-громадянського і етнічного в українському соціумі: монографія*. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. <http://surl.li/povtuu>
- Підсумки впливової місії СКУ в Україні.* (2022). Світовий Конгрес Українців. <http://surl.li/lvakcx>
- Про внесення змін до паспорта бюджетної програми на 2023 рік. Наказ МЗС України (2023) (Україна). <http://surl.li/vfeilw>
- Про затвердження паспорта бюджетної програми на 2023 рік. Наказ МЗС України (2023) (Україна). <http://surl.li/qjstjt>
- Про культурно-інформаційний центр у складі закордонної дипломатичної установи України. Указ Президента України №142 (2006) (Україна). <http://surl.li/uzcime>
- Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року "Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України". Указ Президента України №448 (2021) (Україна). <http://surl.li/ptuipj>

- Родак, К., & Чип, Є. (2023, Вересень 30). Гроші на вітер. *NGL media*. <http://surl.li/xvmdto>
- Стратегія зовнішньополітичної діяльності України*. (2021, Серпень 26). Міністерство закордонних справ України. <http://surl.li/rvkzoo>
- Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України на 2021–2025 роки*. (2021, Березень 24). Міністерство закордонних справ України. <http://surl.li/bsfisa>
- Трохименко, М. (2019). Діаспора як об'єкт та суб'єкт публічної дипломатії. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*, 39, 92–101. <https://is.gd/mv17CK>
- У МЗС створено самостійний структурний підрозділ – Управління публічної дипломатії*. (2015, Грудень 22). Кабінет Міністрів України. <http://surl.li/abrpfq>
- Brinkerhoff, J. M. (2019, April 22). *Diasporas and Public Diplomacy: Distinctions and Future Prospects*. Brill. <http://surl.li/xehmnu>
- Global soft power index*. (2023a). Brand Finance. <http://surl.li/jiolex>
- Global soft power index*. (2023b). Brand Finance. <http://surl.li/codpyo>
- Global soft power index*. (2024). Brand Finance. <http://surl.li/uouere>
- Leonard, M. (2009, November 09). *Foreign Policy. Diplomacy by Other Means*. FP. <http://surl.li/slakzc>
- Munro, A. (n.d.) *Public diplomacy*. <http://surl.li/ggecru>
- Russia-Ukraine Where do Arabs stand?* (2022). Arab News. <http://surl.li/tqrsvk>

References

- Aver'ianova, N., & Voropaieva, T. (2021). *Ukrainska diaspora yak polisub'iektna, skladnoorhanizovana systema v konteksti stratehichnoi polityky derzhavy* [The Ukrainian diaspora as a multi-subject, complexly organized system in the context of the state's strategic policy]. (V. Glukhman, Red.). *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filosofski nauky*, 28, 25–31. Lviv: Vydavnychi dim "Helvetyka". <http://surl.li/idudby> [in Ukrainian].
- Atamanenko, A. (2015). *Zakordonne ukrainstvo ta Ukraina: problemy ta perspektyvy vzaiemovidnosyn* [Ukrainians abroad and Ukraine: problems and prospects of mutual relations]. (I. Pasichnyk, L. Vynar, A. Atamanenko, Red.). *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"*. Seriiia "Istorychni nauky", 23, 7–13. Ostroh: Natsionalnyi universytet "Ostrozka Akademiia". <https://is.gd/4mb8Cj> [in Ukrainian].
- Atamanenko, A. (2019). *Rol zakordonnykh ukraintsiv v ukrainskii publichnii ta kulturnii dyplomatii: istorychni i suchasni aspekty* [The role of Ukrainians abroad in Ukrainian public and cultural diplomacy: historical and contemporary aspects]. (V. Trofymovych, Red.). *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia"*. Seriiia "Istorychni nauky", 29, 54–65. Ostroh: Natsionalnyi universytet "Ostrozka Akademiia". <https://is.gd/4mb8Cj> [in Ukrainian].
- Kabinetne doslidzhennia shchodo dosvidu volonterskykh rukhiv natsionalnoho ta mizhnarodnoho rivnia, sposobiv ob'iednannia ta pidtrymky velykykh mizhnarodnykh spilnot, aktualnykh napriamiv dopomohy, dovkola yakykh mozna ob'iednaty ukraintsiv za kordonom* [Cabinet research on the experience of volunteer movements at the

national and international level, methods of uniting and supporting large international communities, current areas of assistance around which Ukrainians abroad can be united]. (2022, Lypen). CAREER HUB. <http://surl.li/cetfii> [in Ukrainian].

Kabmin zmenshyv MZS obsiah koshtiv na zabezpechennia mizhnarodnoho pozytyvnoho imidzhu Ukrainy i zbilshyv na navchannia dyplomativ [The Cabinet of Ministers reduced the amount of funds allocated to the Ministry of Foreign Affairs to ensure a positive international image of Ukraine and increased it for the training of diplomats]. (2023, Hruden 02). *SUD. UA*. <http://surl.li/zzvadz> [in Ukrainian].

Kotyhorenko, V. O., Dehterenko, A. M., Kalakura, O. Ya., Kochan, N. I., Liashenko, O. O., Mazuka, L. I., Nikolaiets, Yu. O., & Novorodovskyi, V. V. (2023). *Dialektyka natsionalno-hromadianskoho i etnichnoho v ukrainskomu sotsiumi: monohrafiia* [Dialectic of national-civic and ethnic in Ukrainian society: monograph]. Kyiv: Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy. <http://surl.li/povtuu> [in Ukrainian].

Pidsumky vplyvovoi misii SKU v Ukrainu [Results of the influential SCU mission to Ukraine]. (2022). Svitovyi Konhres Ukraintsv. <http://surl.li/lvakcx> [in Ukrainian].

Pro vnesennia zmin do pasporta biudzhetnoi prohramy na 2023 rik. Nakaz MZS Ukrainy [On making changes to the passport of the budget program for 2023. Order of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine] (2023) (Ukraine). <http://surl.li/vfeilw> [in Ukrainian].

Pro zatverdzhennia pasporta biudzhetnoi prohramy na 2023 rik. Nakaz MZS Ukrainy [On the approval of the passport of the budget program for 2023. Order of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine] (2023) (Ukraine). <http://surl.li/qjstjt> [in Ukrainian].

Pro kulturno-informatsiinyi tsentr u skladi zakordonnoi dyplomatychnoi ustanovy Ukrainy [About the cultural and information center as part of the foreign diplomatic institution of Ukraine]. Ukaz Prezydenta Ukrainy №142 (2006) (Ukraine). <http://surl.li/uzcime> [in Ukrainian].

Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 lypnia 2021 roku "Pro Stratehiiu zovnishnopolitychnoi diialnosti Ukrainy" [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated July 30, 2021 "On the Strategy of Ukraine's Foreign Policy Activities"]. Ukaz Prezydenta Ukrainy №448 (2021) (Ukraine). <http://surl.li/ptuipj> [in Ukrainian].

Rodak, K., & Chyp, Ye. (2023, Veresen 30). Hroshi na viter [Money in the wind]. *NGL media*. <http://surl.li/xvmdto> [in Ukrainian].

Stratehiia zovnishnopolitychnoi diialnosti Ukrainy [Strategy of foreign policy activity of Ukraine]. (2021, Serpen 26). Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy. <http://surl.li/rvkzoo> [in Ukrainian].

Stratehiia publichnoi dyplomatii Ministerstva zakordonnykh sprav Ukrainy na 2021–2025 roky [Public diplomacy strategy of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine for 2021–2025]. (2021, Berezen 24). Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy. <http://surl.li/bsfisa> [in Ukrainian].

Trokhymenko, M. (2019). Diaspora yak ob'iekt ta sub'iekt publichnoi dyplomatii [Diaspora as an object and subject of public diplomacy]. *Istoryko-politychni problemy suchasnoho svitu*, 39, 92–101. <https://is.gd/mv17CK> [in Ukrainian].

U MZS stvoreno samostiinyi strukturnyi pidrozdil – Upravlinnia publichnoi dyplomatii [The Ministry of Foreign Affairs has created an independent structural unit – the Office of Public Diplomacy]. (2015, Hruden 22). Kabinet Ministriv Ukrainy. <http://surl.li/abrpfq> [in Ukrainian].

Brinkerhoff, J. M. (2019, April 22). *Diasporas and Public Diplomacy: Distinctions and Future Prospects*. Brill. <http://surl.li/xehmnu>

Global soft power index. (2023a). Brand Finance. <http://surl.li/jiolex>

Global soft power index. (2023b). Brand Finance. <http://surl.li/codpyo>

Global soft power index. (2024). Brand Finance. <http://surl.li/uourev>

Leonard, M. (2009, November 09). *Foreign Policy. Diplomacy by Other Means*. FP. <http://surl.li/slakzc>

Munro, A. (n.d.) *Public diplomacy*. <http://surl.li/ggecru>

Russia-Ukraine Where do Arabs stand? (2022). Arab News. <http://surl.li/tqrsvk>

Стаття надійшла до редакції 01.08.2024